Про маленький острівець, що загубився в морській далечині, мало хто знав. Серед ночі, коли море не на жарт розгуляється, запалений на маяку ліхтар був порятунком для моряків, і старий сторож завжди про це пам'ятав.

Крім онука, тільки хвилі й чайки були йому товаришами. Правда, подеколи завертав до них якийсь рибалка перечекати негоду.

— Як же вони вміють прибріхувати! — дивувався хлопчина, слухаючи розповіді про сталевих птахів, про малесенькі металеві коробочки, які вміють співати, про багатіїв, на яких працюють тисячі рибалок. Хто ж вони, оті багатії? Люди з руками, могутнішим від хвиль? Очима, пронизливішими від леза? Ніяк не міг малий повірити, що то — звичайнісінькі люди, а їхня сила — в грошах!

— Де ж вони їх беруть? — якось запитав онук у старого. — Декотрі народжуються при грошах; інші змалку йдуть у світ, заробляють; є й такі, що грабують людей... Але в грошах немає щастя!

Останні слова старого хлопчина вже не чув. У його голові міцно засіла думка: десь у світі можна стати багатим. Що ж, час і йому лагодитися в дорогу. Якщо інші можуть розбагатіти, то чому ж і собі не спробувати? Він з надією глянув на вузьку смужку світла на обрії: там, за видноколом; зовсім інший світ, краще життя. Чого ж чекати? Треба сідати в човен і щосили гребти туди. А дід? Як він житиме без човна? Треба, либонь, почекати, поки до острова пристане якийсь корабель...

Минали дні, тижні, місяці, але жодне з суден не приставало до острівця. Хлопчина почав уже марити ними: щоночі бачив, він уві сні кораблі — біліші від піни, але недосяжні. Тож не дивно, що невдовзі йому так остогидло життя на скелястому острові, що він аж спротивив дідову люльку, оливи й маяк. Якби був рибою — поплив би за видкнокіл, якби був чайкою — полетів би туди, а так залишалося тільки чекати.

— Не треба мені ні сітей, ні маяка! — зі злістю відмахувався він од роботи. А одного дня в нього несподівано з'явилася думка: "Добре було б, якби якийсь корабель наскочив на острів! Тоді можна б утекти на ньому. От якби старий хоч раз забув запалити ліхтар на маяку!"

Але дід точніший од вечірньої зорі. Як тільки сонце ховалось за видноколом, він одразу запалював на маяку величезний ліхтар. Так було десятки років, аж поки діда не звалила з ніг лихоманка. Він ледь міг одірвати голову від подушки. І саме тієї ночі знявся страшенний шторм, хвилі сягали висоти найбільшого корабля.'

Але, незважаючи на хворобу, старий не перестав турбуватися про маяк.

— Чи горить ліхтар на маяку? — пошерхлими вустами запитував він.

— Звичайно, горить! — заспокоював його хлопчак, хоча насправді він і не ходив на маяк. А море з кожною хвилиною несамовитішало: хвилі вже докочувалися до порога їхньої хижі, на небі раз по раз зблискувало, безперервно гримів грім, сполохано кигикали чайки...

На світанку вчувся якийсь тріск, а потім крики. Старий занепокоєно звівся на лікоть і запитав:

— Здається, десь кричать люди?

— То не люди, а чайки, спи спокійно! — Онук простягнув дідові кухоль з водою і вийшов з хижі. Море трохи заспокоїлося, хоча все ще було темне, грізне. Над ним клубочився сірий туман. Криків більше не було чути. "Може, старому тільки вчулося?" — подумав хлопчак, але збудження його не покидало: "Все ж може статися! А раптом і справді розбився корабель?" Він щодуху припустив до затоки: на хвилях погойдувалося лише біле шумовиння.

Тільки пополудні море викинуло рештки розбитого судна, а надвечір'ям до острівця пристало друге, аби довідатися, що тут скоїлося?

— Чи горів ліхтар на маяку? — нахмурив брови капітан.

— Як завжди! — відповів старий.— Ось онук мій може підтвердити! — У голосі діда чувся непідробний сум за моряками.

І тут один з помічників капітана сказав:

— Судно було дуже старе й благеньке. Його власник заробить добрячі гроші на страховці! Чимало людей таким чином нажили ціле багатство!

Хлопчина здивувався: "Значить, і таким чином можна розбагатіти?!"

Того ж вечора, сховавшись у трюмі корабля, він покинув острів.

Ніхто не знає, скільки років він плавав, на чому заощаджував, аби купити першого човна. Тільки уві сні вряди-годи згадував він рідний острів. "Чи живий ще дід? Треба б навідати старого",— подеколи зринала в нього думка, проте блиск золота був сильніший од усього на світі.

"А може, я ніколи не розбагатію?" — сумнівався він, коли полював на китів у Північному морі. Тільки про це подумав, як угледів, що в сіті щось зблиснуло. "Що за диво?" — збентежився він, коли побачив у сіті дівчину із срібною косою. Мов відблиск місяця на воді, променилося її лице, а довкола розливалося перламутрове сяйво. Колись рибалки розповідали йому про морських русалок. Але ж на свої очі ніхто жодної не бачив! Звідкіля ж узялася ця? Хлопець затягнув сіть, а русалка стала проситися:

— Відпусти мене, юначе! Ніколи доброти твоєї не забуду!

Але хлопець ближче підтягнув сіть.

— Ні, так не буде! — прошепотів він ледь чутно.— Усе життя гну спину, хочу розбагатіти, а що з того маю? От посаджу тебе в клітку й буду возити по світу. Кожен, хто захоче побачити живу русалку, змушений буде платити мені! Відтак з часом зможу купити справжній корабель!

— Я подарую тобі три кораблі, тільки відпусти мене! Подарую тобі аж дев'ять кораблів, тільки пообіцяй, що ніколи нікому не заподієш зла.

— Обіцяю! — Хлопець послабив сіть.

— Не поспішай! — попередила його русалка.— Свою обіцянку я виконаю, але й ти не забувай про свою, інакше власне життя буде тобі немиле.

Хлопець відпустив один кінець сіті й русалка зникла в морській глибині, а йому ще довго вчувався над поверхнею моря її голос, який нагадував, щоб він не забував своєї обіцянки.

"Якась дивна ця русалка! — всміхнувся сам до себе.— Кому це життя було немиле?"

Проте скоро в шумі хвиль загубилася луна русалчиного голосу, а з води виринуло дев'ять красенів-кораблів, яких досі не бачили ні на морях, ні на океанах.

Так розбагатів колишній сірома з маленького острівця, звів найбільший будинок у місті, одружився з найпершою міською красунею, дочекався сина. Проте він і далі не був задоволений: йому здавалося, що

кількість його кораблів росте надто поволі. Аж ось одного дня він пригадав: "Це ж за один потонулий корабель можна мати два нові".

Відтоді його судна тонули й там, де найчастіше бували шторми, й там, де море завжди було спокійне і де ніколи раніше жоден корабель не зазнавав аварії. За кожне затонуле судно він купував два нові. А що ж моряки? Про них він намагався не думати. Така їхня доля! Затуляв вуха, щоб не чути голосіння згорьованих удів, і радісно відзначав, що його син з кожним днем росте. "Чи то не сонячний промінець перетворився в хлопчину?" — питав він сам себе, споглядаючи легку синову ходу. Проте звідки в його очах русалчин погляд?

Батько аж затремтів, коли одного разу помітив на лиці свого одинака те саме сяйво, що було і на русалчиному, але швидко забув про страх.

— Хотів би я побачити острівець, де ти народився! — якось сказав син, а батько відчув, як по спині йому побігли мурашки.

— Далеко пливти до нього! — спробував він відмовити сина, однак той був не з тих, що швидко відступають.

— Я хочу побачити маяк! — наполягав він.— Може, дід іще живий.

— Може,— пробурмотів батько і наказав готувати до відплиття найбільший і найрозкішніший корабель. Якщо на острові хтось є, нехай побачить, чого він досяг у житті! Лягаючи спати, осміхнувся сам до себе: що ж, він повернеться на свій рідний острів як переможець! А вві сні вжахнувся: бачив тільки розбурхане море, чув стогін вітру й глухі удари хвиль у прибережні скелі, тужливі голоси моряків, що кликали на допомогу. Прокинувся весь облитий потом. "Може,— подумав,— не треба мені нікуди пливти?" Але як син запитав, чи готовий він у дорогу, ствердно кивнув головою.

Коли відпливали від берега, море блищало, мов крапля олії. Хлопець від щастя аж співав, і дні швидко минали один за одним. Ніхто не знає, скільки часу минуло, поки вони побачили скелястий острівець у промінні надвечірнього сонця й запалений ліхтар на ньому.

— Скоро причалимо! — сказав капітан. Але відразу після його слів над морем пронісся перший подув вітру. Десь загриміло, об хвилі з тріском стали розбиватися блискавки. Хлопець страшенно зблід, а батькові здалося, що хтось залізною рукою стис йому горло.

— Незабаром море заспокоїться! — спробував він утішити сина, проте з кожною хвилиною небо темнішало, а хвилі більшали. "Добре, що хоч маяк горить! — подумав батько.— По ньому ми легко знайдемо дорогу!" Аж до небокраю біліли гребені спінених хвиль, як колись біліло дідове волосся. "Може, справді ще живий? — пронизала думка колишнього дідового помічника.— Бо хто ж тоді запалив ліхтар?"

Море й небо вже злилися воєдино, і в суцільній темряві світилося тільки око маяка. Але зненацька він заблимав і погас.

З величезним кораблем хвилі гралися, мов з паперовим човником. Раптом почувся чийсь крик, хрипіння. Власник корабля затремтів: такі самі крики він чув тоді, коли тонуло те, перше, судно. Тремтячи всім тілом, він обняв сина і нараз побачив у хвилях срібне тіло русалки. "Звідки вона тут?" — подумав, і в ту ж мить корабель розколовся навпіл, наче хто перетяв його ножем. Хвиля захльоснула палубу й вирвала сина з батькових обіймів. Даремно він намагався втримати свого одинака. Згодом відчув, що палуба захиталася під його ногами і корабель став занурюватися у воду. Ніхто не знає, скільки тонув величезний білий корабель. Хвилину, годину чи цілу вічність?

Коли ж хвилі викинули батька на берег, даремно він шукав синове тіло. Довкола була тільки гладенька галька, а на відстані витягнутої

руки — скелі рідного острова. По якімсь часі йому здалося, що з води долинає жалібний стогін сина.

— Що ж, тоді і я втоплюся! — Він сторчголов кинувся у хвилі, проте море його не прийняло, а знову викинуло на берег. На гребені найвищої хвилі він знову побачив срібну русалку й попрохав її:

— Допоможи мені повернути сина або забери моє життя!

Русалка заперечно похитала головою:

— Не можу вернути тобі сина! Не можу і в тебе відібрати життя! Моряки, яких ти послав на смерть, не хочуть бачити тебе в своєму товаристві! — її срібне обличчя ураз потемніло.— Відсьогодні ти будеш дощовим птахом — буревісником і житимеш вічно, і люди ненавидітимуть тебе...

Він відчув на своєму плечі легенький доторк русалчиної руки, а тоді хутко став маліти й нарешті злетів угору. Літає він іще й досі, і перед бурею можна почути його жалісливі, схожі на стогін, крики...